

**„A MŰVÉSZETEK SEGÍTENEK ÁTÉLNI, MEGÉLNI, TÚLÉLNI” – MŰVÉSZETI ATTITÚDOK
TANÍTÓJELÖLTEK KÖRÉBEN**

SZEKCIÓ ELŐADÁS

JOÓ Anikó *, MOLNÁR–TAMUS Viktória **, SZ. FODOR Adrienne ***

* *Debreceni Református Hittudományi Egyetem*

** *Debreceni Református Hittudományi Egyetem*

*** *Debreceni Református Hittudományi Egyetem*

Kulcsszavak: tanítói pálya– és hivatásszocializáció, művészeti nevelés, művészeti attitúd

A 21. század technikai fejlődéseinek köszönhetően egyre több kutatás eredménye erősíti meg számunkra, hogy elengedhetetlenül fontos és kihagyhatatlan a művészeti nevelés a közoktatásban. Bár a tudomány újabb területek vizsgálatával bizonyítja az összekapcsolódó, de nem azonos jelentéstartalommal rendelkező fogalmak, mint művészeti nevelés, a művészetre nevelés és a művészettel nevelés létjogosultságát, a személyiség fejlődésében betöltött szerepét, kérdés, hogy a megvalósítási folyamatok során valóban érvényre jutnak-e ezek a pozitívumok a gyermekek fejlődésében. Már Dewey (1934) is a művészeti tapasztalatszerzést és élményt tartotta kiindulópontnak a gyermeki befogadói kompetenciák fejlesztése során, ezért kutatásunkban a gyermekek leendő tanítóinak, tanítószakos hallgatóink művészetekkel kapcsolatos attitűdjeinek vizsgálatára fókuszáltunk.

A művészeti kezdeményezések és az ezeket támogató nevelési indíttatások városunkban a Református Kollégium falai között születtek meg a protestantizmus első időszakában. A művészeti nevelés intézményesült formái ma is léteznek az alapfoktól a felsőfokig, biztosítva a város szellemi és kulturális örökségének megőrzését, továbbadását és a sokszínű, gazdag kulturális élet megvalósulását. A pedagógusképzésben, oktatói munkánk során a tanítók képzésében a kulturális értékek megismerésén túl napjainkban is jelentős szerepet tulajdonítunk a művészetpedagógia személyiségfejlesztő hatásának. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy megismerjük a hozzánk érkező hallgatók művészeti neveléssel kapcsolatos attitűdjeit, támogassuk őket a művészeti tevékenységek végzésében.

Falus (2004) szerint a pedagógus professzió speciális tudást és gyakorlati tapasztalatokat igényel. A pedagógusi fogalomkörön belül a tanítói professzió egy sajátos kategóriát jelent, megfigyelhető, hogy a személyiség több dimenzióban gazdagodik a hivatásszocializáció során. Különösen kisgyermekkorban fontos, hogy kialakuljon az eredményes pedagógus–gyermek kapcsolat, mely a tanító szakmai– módszertani felkészültsége mellett személyiség-sajátosságai, emberi magatartása mentén valósul meg (Pinczésné Palásthy, 2019). A pedagógushivatás vonatkozásában szükséges beszélnünk a motivációról is, megkülönböztetve belső (intrinzik) és külső (extrinzik) motivációt, mely nem csak meghatározója a viselkedésnek, de cselekvésre, tevékenység végzésére készíti az embert. Az utóbbi években jelentősen megnőtt a művészeti neveléssel kapcsolatos kutatások és publikációk száma, melyek fokozottan hívják fel a

figyelmet egyrészt a művészettel nevelés transzferhatásaira, megkülönböztetett lehetőségeire, a kreatív és innovatív tevékenységek végzéséhez szükséges készségek fejlesztésére; másrészt a művészeti nevelést végző tanítók, tanárok kulcsszerepének fontosságára (például Kolosai, 2013; Kárpáti, 2018; Váradi, 2020).

Kutatócsoportunk 2020 tavaszán alakult meg azzal a céllal, hogy tanítószakos hallgatóink körében megvizsgáljuk a korábbi művészeti nevelés és a pályaszocializáció összefüggéseit, a korábbi és a jelenlegi művészeti tevékenységek kapcsolatát, valamint a művészeti nevelés személyiség- és értékrend formáló hatásait, eredményességét. A kutatásunk során használt megközelítés szerint a művészeti ágak alábbi felosztását követjük: tánc, zene, képzőművészet, építészeti, iparművészet, irodalom, szín(ház)művészet, fényképezés és filmművészet (Molnár & Tamus, 2017).

Vizsgálatunkhoz mérőeszközként saját fejlesztésű önkitöltős online kérdőívet alkalmaztunk nyitott és zárt kérdésekkel. A kutatás adatfelvétele a 2020/2021-es tanév első félévében történt. Az adatok elemzéséhez, az összefüggések feltárásához SPSS statisztikai elemző szoftvert használtunk, továbbá tartalomelemzést végeztünk. A vizsgálati mintába tanító szakos hallgatóinkat vontuk be, a teljes populáció 214 fő, kérdőívünket 134 hallgató (8 férfi, 126 nő) töltötte ki, ami 63%-os kitöltési arányt jelent.

Előadásunkban kutatásunknak azt a részét szeretnénk bemutatni, amely összekapcsolja hallgatóink életében a családi körben ért művészeti hatásokat, a gyermekkori közösségi és egyéni, iskolai és extrakurrikuláris művészeti tevékenységeket az egyetemi évek alatt folytatott művészeti tevékenységekkel. Kérdést tettünk fel arra vonatkozólag is, hogy hallgatóink miért tartják fontosnak a művészeti nevelést az általános iskolában, a tanórákon túl szívesen vennék-e tanítványaikat művészeti eseményekre, rendezvényekre. Végül arra is kíváncsiak voltunk, hogy vajon a sokéves gyakorlás, művészeti tevékenység végzésének eredményeként elért képességeik birtokában tervezik-e, hogy művészi pályára lépnek.

Eredményeink azt mutatják, hogy a hallgatók pályaválasztásában az intrinzik motívumok dominálnak. Kedvező eredménynek tekintjük, hogy a megkérdezettek 92%-a készül tanítónak, senki sem nyilatkozott úgy, hogy biztosan más pályára menne, és mindössze 8% azoknak az aránya, akik még nem döntöttek el, hogy a diploma megszerzése után tanítóként helyezkednek-e el. 24 fő nyilatkozott úgy, hogy valamelyik családtagja inspirálta a művészetek irányába, 18 fő pedig tanárának köszönheti az elindulást. Az általános iskolai művészeti nevelést szinte kivétel nélkül (97%) fontosnak tartják a hallgatók, kiemelték az alpműveltség-értékátadás, a személyiségfejlesztés, az önkifejezés, valamint az örömforrás/élmény motívumát. Azt tervezik, hogy tanítványaikkal rendszeresen látogatják majd a könyvtárat (a folyamatosan csökkenő olvasási kedv ellenére (lásd. Joó, 2020)), színházat, hangversenyeket, táncelőadásokat, táncháza és bábszínházat. A kutatásba bevont hallgatók kétharmada végez művészeti tevékenységet szabadidejében – jellemzően énekel, hangszeren játszik, rajzol, táncol – és egynegyede tervezi, hogy művészi pályára lép. A kérdőívünk egyik nyitott kérdésére kapott válaszhoz kanyarodva, a címben idézett hallgatói gondolathoz kapcsolódva reméljük, hogy tanítószakos hallgatóink a művészeti alkotások befogadásával átélnek azt az

ÉLNI A KULTÚRÁT! – JÁTÉK, MŰVÉSZETPEDAGÓGIA ÉS TUDOMÁNY
fókuszban: játék és gyermekkultúra

élményt, mely segít számukra és tanítványaik számára megélni a művészeti tevékenység végzéséhez kapcsolódó alkotás örömét, amely életük meghatározó pontjain (akár a mostani koronavírus-járványban is) segítheti őket a túlélésben.

A kutatást támogatta:

A kutatás a Debreceni Református Hittudományi Egyetem kutatás–finanszírozási pályázatának támogatásával készült.